

Jäteaineet — Suomen »siirtomaat».

Nykyinen suursota on aiheuttanut kaikkialla maailmassa raaka-ainepulan. Kansainvälinen kauppa on tyrehtynyt, kuljetustiet katkenneet ja kukin maa joutuu tulemaan toimeen suurimmaksi osaksi sillä, mitä se omassa maassaan voi tuottaa ja mihin sillä on luontaiset edellytykset. Ehkä pahin pula on raudasta, jota sotateollisuus nielee suunnattomat määrät, mutta myös muut teollisuudenhaarat kärsivät raaka-ainepulaa. Selviytyäkseen vaikeuksista on jokaisen maan täytynyt järjestää myös suunnitelmallinen jäteaineiden, etupäässä romun ja lumpun säästäminen ja hyväksikäyttö.

Jo ennen sotaa käytettiin teollisuuden raaka-aineena huomattavassa määrässä jäteaineita. Tämä pitää paikkansa erikokoisesti rautaan nähden. Tunnettuahan on, että puolet maailman rautateollisuuden kaikista tuotteista on romusta valmistettua. Romun runsas käyttö raaka-aineena saa selvityksensä siitä, että esim. jalomman raakateräksen valmistukseen romurauta on parempaa kuin raakarauta. Romun merkitys rautateollisuudelle ilmenee selvästi seuraavista luvuista: Japanissa käytettiin rauhan aikana raakateräksen valmistukseen 95 % romua, Yhdysvalloissa 90 %, Ranskassa 52 % ja Saksassa 50 %. Suurissa teollisuusmaissa oivallettiin jo rauhanaikana jäteaineiden merkitys niin rauta- kuin muidenkin teollisuuksien raaka-aineena. Yhdysvalloissa valmistetusta tinatavarasta puolet on tinaromusta saatua, ja jätepaperia käytetään siellä raaka-aineena

vuosittain 4 milj. tonnia, vain nämä esimerkit mainitaksemme. Saksan nopea elpyminen Versaillesin rauhan antamasta iskusta saa osittain selvityksensä myös tarkasta jätteaineiden talteenotosta ja hyväksi käytöstä viimeisten 25 vuoden aikana.

Mutta niissäkin, etupäässä teollistuneissa maissa, joissa jo ennen sotaa oivallettiin jätteenkeräysten kasvatuksellinen ja taloudellinen arvo, on nykyisen raaka-ainepulan takia ollut pakko vieläkin tehostaa jätteaineiden hyväksikäyttöä. Tässä yhteydessä on turvauduttu sekä vapaaehtoiseen että pakolliseen säästävyyteen. Niinpä esim. Englannissa on rauta- ja metalliromun luovutus pakollista. Kuvaavaa on, että siellä on lailla säädetty jätteenpaperin polttamisesta tai hukkaan heittämisestä rangaistuksia, jotka voivat nousta aina 500 punnan sakkoon tai 3 vuoden vankeusrangaistukseen. Kaikissa sotaikäisissä maissa on järjestetty erikoinen organisaatio huolehtimaan jätteaineiden talteenotosta, mutta myös puolueettomissa maissa, kuten esim. Ruotsissa ja Sveitsissä on ryhdytty vastaaviin toimenpiteisiin.

Suomessa ei ole rauhan aikana kiinnitetty tarpeellista huomiota jätteaineiden talteenottoon edes teollisuuslaitoksissa, joissa niiden säilytyskin on tavallisesti helpompaa kuin yksityistalouksissa. Meillä on tässä suhteessa harjoitettu anteeksiantamatonta tuhlausta heittämällä vuosittain satojen miljoonien markkojen arvosta käyttökelpoista raaka-ainetta tunkiolle. Toisaalta taas tuotiin huomattavia määriä romua ulkomailta teollisuutemme tarpeisiin. Esim. v. 1939 tuotiin maahamme rautaromua lähes 39 milj. kiloa eli n. 30 milj. markan arvosta. Samanaikaisesti tuotiin lumppeja, jouhia, lasimurskaa y. m. jätteaineita raaka-aineeksi miljoonien markkojen arvosta. Kuitenkin oli meillä ennen sotaa nurkat täynnä romua, lumppeja ja muita jätteaineita ruostumassa ja häviämässä, joten mainitut määrät olisi helposti saatu kokoon omasta maasta.

Sota on asettanut kansamme ratkaistavaksi monta vaikeata taloudellista kysymystä, joista raaka-ainekysymys ei suinkaan ole vähäisin. Suuri osa teollisuudestamme toimii osittain tai kokonaan ulkomaisen raaka-aineen varassa, mutta sellaisetkin

teollisuudenhaarat, kuten paperi- ja kartonkiteollisuus, jotka nojautuvat kotoisiin metsävaroihin, kärsivät raaka-ainepulaa. Tämä johtuu monesta seikasta, mutta ennen kaikkea vaikeasta työvoimatilanteesta. Selvitäkseen vaikeuksista on kansamme myöskin opittava tajuamaan jätteaineiden taloudellinen arvo ja tallettamaan ne teollisuuden raaka-aineeksi.

Suomessa, kuten kaikkialla maailmassa, pohjautuu jätteaineiden talteenotto vanhastaan ammattimaiseen, kaupalliseen toimintaan. Eräissä suurissa teollisuusmaissa on sodan aiheuttama kasvanut jätteaineiden tarve voitu melkein kokonaan tyydyttää turvautumalla vanhaan romukauppiaskuntaan, jonka toimintaa on valtion taholta järjestetty ja ohjailtu. Sen rinnalle on tosin asetettu muitakin elimiä, ja toiminnan tehostamiseksi järjestetty myös vapaaehtoisia keräyksiä.

Suomessakin on varsinainen kaupallinen jätteainekeräys jo huomattavan vanha, mutta maamme vähäisen teollistamisen ja harvan asutuksen tähden ovat romukauppiaat voineet menestyksellisesti toimia vain tiheästi asutuilla paikkakunnilla. Jätteaineiden halpa hinta on rajoittanut tämän keräyksen koskemaan melkein yksinomaan rauta- ja metalliromua sekä lumppuja. On paljon sellaisia jätteaineita, joiden kaupallinen keräys ei kannata ja toisaalta on pitkien kuljetusmatkojen tähden kannattamatonta ammattimaisesti haravoida koko maamme jätteaineverastot. Näistä seikoista johtuen on maassamme joutunut vuosittain suunnattomat määrät käyttökelpoisia jätteaineita tunkiolle.

Täten hukkaan menevien suurten kansantaloudellisten arvojen pelastamiseksi hyödylliseen käyttöön syntyi ajatus vaapaaehtoisesta keräystoiminnan järjestämisestä. Tämän ajatuksen toteutti ensimmäiseksi Akateeminen Ilmasuojeluyhdistys, jonka järjestämät keräykset 1938—1940 tuottivat yhteensä 10 milj. kg erilaisia jätteaineita. Talvisodan jälkeen osoittautui kuitenkin välttämättömäksi erikoisen keräysorganisation luominen, minkä vuoksi Maatalousseurojen Keskusliiton ja Suomen Teollisuusliiton piirissä sekä muiden maamme huomattavimpien maataloudellisten ja teollisten yhdistysten, samoin kuin Kansanhuolto-

ministeriön myötävaikutuksella päätettiin perustaa heinäkuussa 1940 Maan Romu r.y. Yhdistyksen taloudellisenä tehtävänä on jatkuvan jäteainekeräyksen järjestäminen maassamme ja propagandan tekeminen tämän kansallemme elintärkeän kysymyksen hyväksi. Keräyksillä saamansa puhtaan tulon Maan Romu luovuttaa sääntöjensä mukaisesti sotainvaliidiin huoltoon.

Maan Romun keräyskohteina ovat teollisen tuotannon jätteaineet eli n. s. kuivat jätteaineet, kuten rauta- ja peltiromu, puolijalot metallit, jätepaperi, pullot ja lasiromu, kumi, hiukset ja tuhka. Myöhemmin on ehkä syytä ryhtyä keräämään myös luita, karvoja ja joulia.

Perustamisensa jälkeen on yhdistys toimeenpannut useita hyviä tuloksia tuottaneita keräyksiä. Se keräsi välirauhan aikana rautaromua n. 5 milj. kg eli määrän, joka olisi ulottunut kolminkertaisena piikkilanka-aitana Pietarista Petsamoon. Tämän sodan aikaisista keräyksistä mainittakoon Kotijoukkojen Esiikunnan johdolla ja yhteistoiminnassa Suojeluskuntien ja Nuorten Talkoiden kanssa järjestetty Maanpuolustuksen metalli- ja kumikeräys, joka tuotti yli milj. kg kumia ja 350,000 kg metalleja esekä Kotirintaman suursiivous, jonka tavoite, 5 kg asukasta kohti, monessa kunnassa ylitettiin. Suurten, aika ajoittain järjestettyjen keräysten ohella Maan Romu pitää yllä jatkuvaa jätepaperin, hiusten, lasiromun, tuhkan y. m. keräystä.

Viime aikoina on erikoisesti kohdistettu huomiota jätepaperin talteenottamiseen, sillä kuten kotimaisillakin markkinoilla on voitu huomata, paperiteollisuutemme kärsii vaikeata raaka-aineapulaa. Paitsi jatkuvaa keräystä, joka tapahtuu noutojen ja suurimpien kaupunkien vilkasliikenteisille paikoille ja valtion virastoihin ja laitoksiin sijoitettujen keräyslaatikoiden avulla, on huomattu varsin tehokkaaksi toimeenpanna n. s. jätepaperikeräyksen pikatalkoita. Viime syksynä 16 kaupungissa järjestetty pikatalkookeräys tuotti 1,019,500 kg jätepaperia.

Keräyksen näissä talkoissa suorittavat koululaiset, joille koulujen puolesta myönnetään lomaa yhdeksi tai kahdeksi keräyspäiväksi. Lasten innostamiseksi keräykseen on järjestetty haasteotteluita, useita palkintoja eri paikkakuntien tai koulujen väli-

siksi kilpailutavoitteiksi sekä pieni palkkio, joka maksetaan koululle kerätyn määrän mukaan urheilutarpeiden hankkimiseen, koulukeittolatoiminnan hyväksi j. n. e. Pikatalkoot liittyvät Nuorten Talkoitten järjestämään lasten talkootoimintaan ja keräystuloksistaan saavat lapset pisteitä omaa työmerkkiä, n. s. nuorten talkoolapiota varten. Keräyskohteena on paitsi jät-paperia myös tyhjät pulloet sekä erällä paikkakunnilla myös kumiromu.

Varhaisnuoriso on herkästi innostuvaa ja oikein ohjaamalla se saadaan helposti mukaan tällaiseen työhön. Nuorten keräystoiminnalla on taloudellisen hyödyn lisäksi suuri kasvatuksellinen merkitys. Lapset oppivat ymmärtämään säästäväisyyden merkityksen ja tottuvat nuoresta alkaen pitämään jätaineita kansallisena omaisuutena, jota kenelläkään ei ole oikeutta hävittää.

Tässä yhteydessä lienee tarpeetonta tehostaa jätepaperinkeräyksen välttämättömyyttä. Tunnettu tosiasiahan on, että paperiteollisuus, jonka tuotteet ovat tärkeimpiä vientiartikkeleitamme elintarpeiden ja muiden meille välttämättömien tarvikkeiden hankkimiseksi maahamme, kärsii raaka-ainepulaa. Työvoiman puute vaikeuttaa paperipuun saantia raaka-aineeksi. Jos kaikki maassamme käytetty paperi otettaisiin jätepaperina talteen ja luovutettaisiin tehtaiden käyttöön, säästettäisiin vuosittain 231,000 m³ paperipuuta. Jätepaperi on erikoisesti nykyään sitäkin arvokkaampaa raaka-ainetta, kun siitä on paljon lyhyempi matka valmiiseen paperiin kuin puusta.

Maan Romun tulevaan toimintasuunnitelmaan kuuluu m. m. koko maata käsittävän rauta- ja peltiromun keräyksen jatkaminen ensi kesän aikana. Aikaisempien romunkeräysten yhteydessä teitten varsille jääneet varastot kuljetetaan aikanaan pois. Näitten „muistomerkkien” syntyminen ei johdu huolimattomuudesta, vaan kuljetustilanteen asettamista voittamattomista esteistä. Kaikki tällaiset tilapäisvarastot ovat muistiinmerkitävinä ja tilaisuuden tullen huolehditaan niiden poiskuljettamisesta.

Maan Romu on vaikean tilanteen synnyttämä aatteellinen yhdistys, jonka päämääränä on olla osaltaan auttamassa kansaamme selviämään sota-ajan aiheuttamista vaikeuksista. Sen toiminta, jätteenkeräyksen järjestäminen ja Suomen kansan opettaminen järkipäisen talouden hoidon vaatimaan säästäväisyyteen, on kuitenkin senlaatuista, että sillä on merkityksensä vielä pulasta päästyämmekin. Suomella ei ole siirtomaita, ja maamme omat teolliset raaka-ainevarat ovat moniin muihin maihin verrattuna suhteellisen vähäiset. Sentähden meidän onkin yllämainitulla, nopeasti tuotantoa nostavalla ja suuria pääomia kysymättömällä järjestelmällä kyettävä käyttämään hyväksemme „siirtomaamme” eli kaikki jätteenaineet, jotka vielä kelpaavat teollisuuden raaka-aineeksi.
